BUITENBAND

Orgaan van de Verening van Gepensioneerden ANWB

Twaalfde jaargang
december 1992
Verschijnt 4 x per jaar

Eindredactie
Bram Roozendaal

Redactiecommissie
Tine den Boer
Koos van Drunen
Jan Korstjens
Puck de Rover

Vaste medewerkers
Jaap Jasperen
Paul van der Meij
Ciska Paanakker
Harry de Vré
Mario Wijnvoord

Produktie
Zet- en drukwerk
Den Haag Offset B.V.

Bestuur VG-ANWB
mw. F.J. Noordervliet,
voorzitter
J. van Drunen
vice-voorzitter
mw. H. Brehler, secretaris
mw. G.N. Borsje,
2e secretaris
P.C. Jurgens.
penningmeester
W.A. Rombout, lid

Secretariaat
Mgr. Bekkerslaan 821
2286 EJ Rijswijk
Tel. 070 - 393 87 19

Postrekening
t.n.v. Bestuur VG-ANWB
onder nr. 3816027

Kopij voor
het volgende nummer
uiterlijk 1 februari 1993
naar de redactie
A.S. Roozendaal
Breitnerlaan 358
2596 HJ 's-Gravenhage
Tel. 070 - 328 06 29

Onzekerheid troef

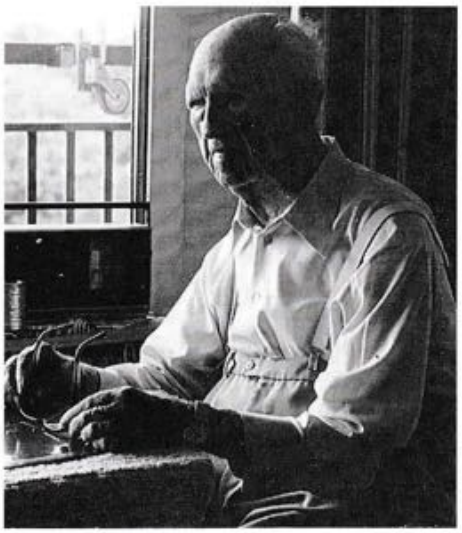

Het Europees Jaar van de Ouderen komt eraan. Geen praat-jaar, maar zoals minister d'Ancona hoopt, een doe-jaar. 'Het enthousiasme van duizenden vrijwilligers, kunstenaars, politici en wetenschappers', zal 'de mensen op nieuwe ideeën brengen,' hoopt ze. Naïef? Cynisch? Voor de andere kant van twaalf uur zijn nogal wat ideeën losgelaten. Bezuinigingen op de AOW, verhogingen van Standaardpakketpolis en AWBZ , onduidelijkheid over de inflatiecorrectie op onze pensioenen. Wordt het 2,5 procent of één of nog minder. Onzekerheid troef. Maar we houden u op de hoogte. Ook in 1993.

Zelfstandig wonen

Vandaag nog fit en goed ter been. Maar hoe zal het morgen zijn en overmorgen? Er wel eens aan gedacht of u dan de trap nog op en af kunt? Of u kunt blijven zitten waar u zit? Of u niet zou moeten uitkijken naar een woonruimte zonder hindernissen? Zonder trap, zonder drempels, met veiligheidsvoorzieningen en sociale contrôle? Ouderen die zo lang mogelijk zelfstandig willen blijven wonen en functioneren kunnen kiezen uit verschillende woonvormen. Aangepaste woningen, zorgwoningen, groepswoningprojecten. Om eens te overdenken, op pag. 6-7.

Beeldsnijder

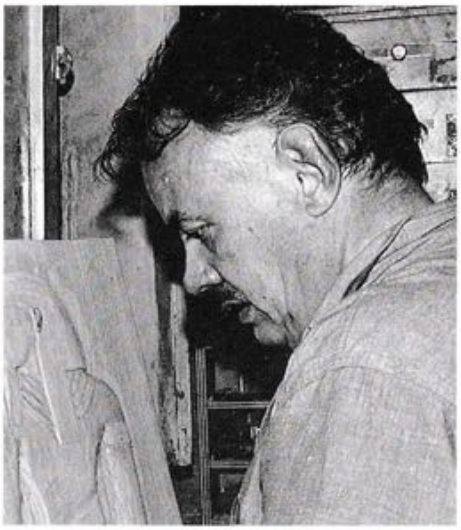

De VG-ANWB bestaat niet uit louter vutters en gepensioneerden. Ze telt ook collega's die onvrijwillig het bedrijf zijn uitgestoten. Door tegenspoed, ongeval, langdurige ziekte, arbeidsongeschikt verklaard. Zoals Bert Demont, voormalig chef-technokeuring van station Arnhem. Het type van de getapte jongen, voor wie het leven één groot blijspel was. Tot onverwacht het doek viel. Eerst een hersenspierontsteking, toen een diepe depressie. Hij is nu elf jaar verder, nagenoeg opgekrabbeld uit het peilloze dal. En als mens herboren. Gereïncarneerd tot een dichter en een getalenteerd beeldsnijder. Interview op pag. 4.

ANWB

Pensioen Privé

Sinterklaas, kerst, oud en nieuw, december is zoveel feestmaand, dat je er amper een feestje bij kunt bouwen. En wiens muts stond in december van het oorlogsjaar 1942 naar een bruiloft? In ons land waren juist alle joodse landgenoten weggevoerd, de laatste groep in oktober.
Trouwen deed je in stilte. Op 2 december van dat jaar gingen in Den Haag Jan Buijs en Corrie Baan naar het stadhuis. Nu zijn ze dus vijftig jaar getrouwd, wat ze best willen weten omdat ze 'altijd een goed huwelijk hebben gehad', maar voor

eendere wijze, maar dan op het strand van Scheveningen. Zij waren hun tijd ver vooruit, woonden al geruime tijd samen vóór ze, beiden 26 jaar, op 16 december 1942 naar het Haagse stadhuis stapten. Letterlijk, met de familie lopend door de stad, zij in mantelpakje en met bruidsboeket, hij in zijn netste kostuum. Wiene heeft de ANWB al een dikke twaalf jaar geleden verlaten. Velen zullen zich hem van de bekende 'tweede etage' herinneren. In '65 gekomen als perschef en doorgegroeid naar PR-woordvoerder en Algemeen Redacteur. Maar ik ken hem nog als collega van de na-oorlogse opbouw-

tijd als fotograaf van Het Vrije Volk en naderhand als *newsgetter* voor de Regionale Dagblad Pers. Ula is in Den Haag bekend als beeldend kunstenaar. Stammend uit een artistieke familie (vader architect) volgde zij, toen de tweede dochter zestien was en zij de handen vrij kreeg, de inwendige roep 'iets met m'n leven te gaan doen'. Drie jaar tekende ze op de Vrije Akademie, pakte langzamerhand ook het penseel, maar vond pas echt haar draai toen ze op de beeldhouwafdeling ging kijken. 'Het plastische trok me meer,' verklaart ze. Ze maakt fraaie bronzen beeldjes, ontroerend vaak en zo goed, dat de zeer selectieve kunstkring Pulchri haar drie jaar geleden als lid heeft geaccepteerd. Vorig jaar heeft ze een grote tentoonstelling gehad in het Larense Singer en nu kijkt ze vooruit naar een expositie in maart in galerie Bianca in Blaricum. Gelukkig is dat vooruit kijken mogelijk. In augustus heeft ze een open hartoperatie ondergaan en drie *bypasses* gekregen, uitgerekend in dezelfde week dat Wiene getroffen werd door een (gelukkig lichte) herseninfarct. Voor beiden een moeilijke tijd, waarover ze nu in redelijke welstand ontspannen kunnen praten. En dat gouden huwelijk, dat wordt blij en rustig gevierd met de kinderen en de zes kleinkinderen.

Ro.

Met het oog op 1993!

Met de maand oktober, rijk aan kleuren, nog in het hart je gedachten laten gaan naar december.
December de laatste maand van het jaar. Waarom eigenlijk? Voor wie de laatste maand? Het zou ook best eens de allereerste kunnen zijn. Ik kom op deze gedachte als ik luister naar 'Oktoberkinderen' van Liselore Gerritsen.

Voor oktoberkinderen zijn de laatste zoete bramen
de eerste die ze eten; de laatste warme zonnestralen
de eerste die hen verwarmen; de laatste zwaluw de eerste
die ze zien. Daarom geloven oktoberkinderen niet in de
laatste dingen en zullen zij elke laatste dag
als een lentedag bezingen.

Dit zou ik ook graag met u willen doen.
Vreugde en verdriet van het verleden nemen wij nu eenmaal mee in het heden en de toekomst. Dat doen we met goede moed en vertrouwen en ... ook vol verwachting.
Mede namens het bestuur van de VG-ANWB wens ik u van harte zinvolle feestdagen en een voorspoedig en gezond 1993 toe.

Frankje Noordervliet, voorzitter

Mutaties voor de ledenlijst

Nieuwe leden
A.P.J. Broers, B. v. Ginnekenstr. 10, Budel; ~~J.M.~~ Karman, Donker Curtiusstr. 36, Wassenaar; ~~C.A.~~ v.d. Berg, Bruynings Ingenhoeslaan 197, Voorburg; ~~C.A.~~ Spikker, Vondelstraat 9, Den Haag; A. Pels, Bezuidenhoutseweg 395, Den Haag (begunstiger tot 1-7-'93.

Overleden
L.J. Huynen, Rosmalen, oudwegenwacht, op 2 september.

feestgedruis was er geen aanleiding. Jan (78) is nog goed te pas, maar de gezondheid van Corrie (72) laat helaas te wensen over. Hij heeft langer dan vijfentwintig jaar bij de ANWB gewerkt, begon als monteur in de garage Schelpkade en finishte als chef Wegenwacht-garage in Voorschoten. Een zuinig man in alle opzichten: één zoon, één kleinkind. En hoe ze elkaar hebben leren kennen: 'gewoon, op straat in Den Haag, elkaar tegen het lijf gelopen.'

Met Wiene van Ophuysen en (Urs)ula Brandes ging dat, nog voor de oorlog, op bijna

Winternacht

Oudjaar en nieuwe maan,
kou die ik nauwelijks hard:
de strenge vorst houdt aan.

Boötes), fonkelend, tart*
mijn onmacht met zijn macht,
zijn ploegend ossenpaar.

O bitterkoude nacht,
gij kromt mij in elkaar.
O vore, diep en zwart:

de ploegschaar van een jaar
door lichaam heen en hart.

Ida Gerhardt, Biografisch III

**) Gr. sterrenbeeld de Ossenhoeder*

Regiodagen afgesloten, maar voor kleine groepen een nieuwe kans

De laatste regiodag, die van de zijde van het bestuur in samenwerking met het Sociaal Fonds is georganiseerd, ligt achter ons. Gedurende een paar jaar werd elke maand, met uitzondering van de zomermaanden en die van de excursie en de Algemene Ledenvergadering, een bijeenkomst belegd in een bepaalde regio. Het bestuur kon hierbij rekenen op verschillende leden, woonachtig in de betreffende regio. Met z'n allen kunnen wij met voldoening hierop terugkijken.
De doelstelling - bij elkaar komen in kleine groepen van rond de vijftien tot twintig personen - is over het algemeen geslaagd. Slechts in twee regio's was de opkomst teleurstellend. Het bestuur wil nu graag diegenen bedanken, die ideeën hebben aangedragen om zo'n dag te doen slagen. Onze dank gaat ook uit naar de medewerksters van het Sociaal Fonds voor de inzet en de prettige samenwerking. En *last but not least* komt dank toe aan de leden van het bestuur die als gastheer of gastvrouw zijn opgetreden.
Als u af en toe, buiten de samenkomsten tijdens de excursie en de ledenvergadering, in een kleine groep iets wilt doen, kunt u altijd op onze steun rekenen in de vorm van een financiële tegemoetkoming. Er kunnen verschillende redenen zijn om in de eigen regio eens bij elkaar te komen. Gewoon om het contact met elkaar te behouden. Of om met oud-collega's, die wegens vermoeidheid of andere redenen er nooit toekomen een ledenvergadering of excursie mee te maken, dichterbij huis herinneringen op te halen.
Hebt u daarvoor ideeën maar eigenlijk geen mogelijkheid om die te realiseren, dan zijn er leden in midden- en zuid-Nederland tot wie u zich kunt wenden.
Voor midden-Nederland zijn dat Mies Loman te Apeldoorn, Bart Houtman te Veenendaal, Jans Hofhuis te Wolfheze en Gerrit Jansen te Arnhem. Voor zuid-Nederland Martin de Veer te Montfort en Bob Kennedy Van Dam te Eindhoven.

Frankje Noordervliet

foto Harry de Vré

Standaardpolis duurder in 1993

De premie voor de Standaardpakketpolis voor particulier verzekerden, ook voor boven de 65 jaar, gaat met ingang van het nieuwe jaar omhoog. Staatssecretaris Simons staat een verhoging toe met 7 procent; de KLOZ, de organisatie van particuliere verzekeraars acht 10 procent noodzakelijk. Wij zullen volgend jaar in elk geval circa 120 gulden per jaar, per verzekerde, duurder uit zijn.

Zomerdag VG-ANWB biedt keuze uit variabele excursie en sport en spel

Als bijsluiter van deze Buitenband treft u een vragenlijst aan, waarop u verzocht wordt uw voorkeur kenbaar te maken voor de invulling van onze Zomerdag 1993. Die Zomerdag is vastgesteld op donderdag 26 augustus. U kunt dat in uw nieuwe agenda noteren. Het ligt in het voornemen een variabele excursie te organiseren. Een aktieve en sportieve dag in het Larserbos voor alle leden die fit genoeg zijn en goed uit de voeten kunnen en een combinatie van rijden en varen voor leden, die minder ambulant zijn of het althans rustiger willen aandoen. Dit betekent geen volledige 'tweedeling'. Rond een uur of vijf zijn alle deelnemers aan die Zomerdag bijeen voor een gezamenlijke barbecue in het Larserbos.
Voor de organisatie is het noodzakelijk bijtijds te weten op hoeveel deelnemers aan de sportdag en op hoeveel liefhebbers voor de vaartocht gerekend kan worden. Laat het bestuur van de VG-ANWB niet in het ongewisse. Maak uw wensen op de vragenlijst kenbaar en stuur de ingevulde lijst per kerende post naar het secretariaat.

Lon Verstijnen ridder

Burgemeester Eenhoorn van Voorburg heeft in september j.l. ons medelid Lon Verstijnen de versierselen opgespeld, die haar tot Ridder in de orde van Oranje Nassau maken. Zij ontving de onderscheiding voor haar grote verdiensten voor de Europese Gemeenschap, die zij diende als voorlichtster en dertig jaar als auteur/redacteur van het Handboek EG in dienst van uitgeverij Kluwer. Zoals bekend heeft Lon begin dit jaar haar boek 'Mijn oorlogskroniek' (interview Buitenband maart) uitgegeven, als hommage aan haar omgekomen broer Eric en als ereschuld aan de Oorlogsgravenstichting. Ook Amnesty International heeft mw. Verstijnen in de opbrengst laten delen. Die bedraagt tot nog toe twintigduizend gulden.

Bert Demont:

Door de deuk die ik opgelopen heb, ben ik een beter mens geworden

Het besef een WAO-er te zijn kwelt hem elke dag. Lang heeft hij er zich voor geschaamd. 'Ik was een heel vrolijk mannetje en ineens wilde ik met niemand contact. Ging ik met de hond wandelen en kwam ik een kennis tegen of een buurvrouw, ging ik de andere kant heen. Ik wou niet in gesprek komen. Van 'hallo Bert, hoe gaat het?' Ik schaamde me voor de mensen, voor de buurt, dat ik nou bij de deur liep.'
Maar 't was ook andersom. 'Ik dacht dat ik ontzettend veel vrienden had. Op je verjaardag had je het huis vol. Wel veertig man. Familie, vrienden, kennissen. Ik was hier in Huissen aktief in het verenigingsleven. De schutterij, de carnaval. Ook op het bestuurlijke vlak. Ik was een van de steunpilaren. In 't begin zeiden ze wel, Bert zit niet te klagen, kom gezellig een potje bier drinken. Moest ik zeggen: sorry dat is voorbij voor mij. Vroegen ze me een secretariaat over te nemen, Prins Carnaval te zijn. Ik moest nee zeggen, dat kan ik niet. Zeiden ze, kan niet, je wilt niet. Ik was ziek en er was geen enkel begrip. Nee, ook niet van de familie. Ze kwamen niet meer. We hebben niemand overgehouden.'
Hoeveel pijn dat deed, heeft hij verwoord in het gedicht *Ivoren toren.* Daar tegenover staat de louterring: 'We zijn sterker geworden met elkaar.'

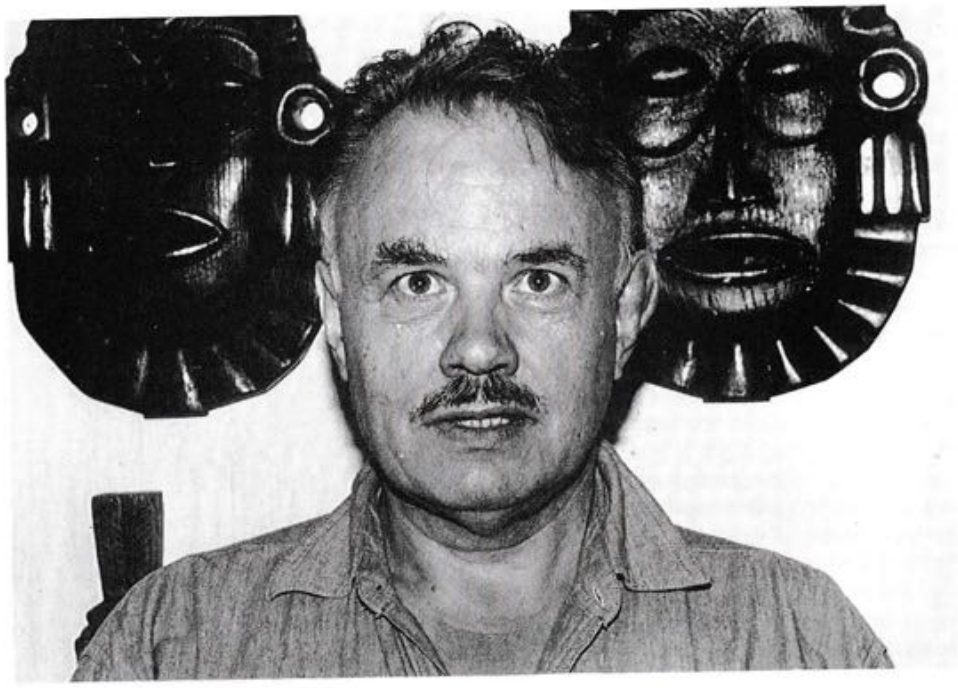

Het hoekhuis van een huizenrij op het Zandse Vierkant. Binnen de warmte van eiken. Aan enkele wanden stillevens van bloemen in vazen. Geen aquarellen, maar een vorm van *patchwork,* een collage van minuscule bloemetjes geknipt uit bedrukte stoffen. Eruptieve creaties van Netty. Aan andere wanden houtsnijwerk van Bert: een Egyptisch paneel, Afrikaanse maskers. In een vitrinekast beider verzameling boeddhabeeldjes, een honderdtwintigtal, waarvan ze alleen de spekstenen en koperen willen overhouden. Ze verraden een fascinatie voor exotische landen.
Als ik opper, dat ze misschien samen een verre reis kunnen maken nu de drie kinderen de deur uit zijn, schudt Bert het hoofd. 'Ik zal er nooit naar toe gaan. Ik durf niet te reizen en het geld heb ik er ook niet voor.' Verontschuldigend kijkt hij zijn vrouw aan. 'Voor Netty vind ik het jammer, maar ik durf het niet. Ik weet niet wat me te wachten staat. Daarom ga ik ook niet mee met de excursies van de gepensioneerden. Ik heb twee dingen die me erg weerhouden. Ten eerste de schaamte, dat mensen me herkennen en vragen, ben jij niet meer gek, zit jij niet meer in de psychiatrie. Dan het punt, dat ik in ruimtes kom en situaties, die ik niet van tevoren kan bekijken. Dat ik voor verrassingen kom en me gedraag zoals ik me niet wil gedragen. Een hele hoop dingen doe ik al, dingen die ik kan overzien. Als ze mij vragen, wil je in die kerk je gedichten declameren, of wil je bij het cultureel centrum zus of zo je houtsnijden demonstreren, dan ga ik me op dat ene programmeren. Dat lukt me dan en dat is goed. Netty en ik gaan ook naar culturele avonden, naar een koffieconcert op Sonsbeek en samen naar de bioscoop. We hebben vele interesses. Ik ga graag naar musea, interesseer me erg voor kunst. Netty houdt erg van a-capella zanggroepen. Daar gaan we dan samen naar toe.'
Na zo'n tien jaar van moeizaam terugkrabbelen is dit de ultieme grensverlegging. Maar ze zijn dan ook in een heel diep dal geworpen. Het begon met Netty. Ze bleek een gaatje in een hartklep te hebben. Dat werd een open hartoperatie. Ze was nog niet het ziekenhuis uit of Bert ging er in. 'Ik voelde me al een tijdje niet lekker. Op de zaak zeiden ze, ga jij maar naar huis, je zult wel griep hebben. Maar ik was altijd zo'n figuur, die nooit ziek wilde zijn. Griep, ik heb nooit griep. De andere morgen word ik wakker, kon ik m'n armen en benen niet meer bewegen. 't Bleek een hersenspierontsteking te zijn. Ja, dan heb je in grote lijnen dezelfde

verschijnselen als bij een lichte hersenbloeding. Het is bestreden met medicijnen en ik hoefde niet ongerust te zijn dat het terugkwam. Maar m'n orientatievermogen was helemaal weg. Heel gek was dat, kon ik m'n huis niet meer vinden. Ik was heel depressief. Voelde me een lul weet je wel. Een *outcast*. Het werd ziekenhuis in en ziekenhuis uit. De psychiatrische afdeling, dagverplegingen. Ze proberen een puzzel voor je in te leggen, hoe het komt. M'n hele leven lag in puin.'
Netty kreeg amper gelegenheid zelf te herstellen. Kon hem eigenlijk niet opvangen.

- Je kreeg een andere man thuis. Iemand die je niet herkende als de man die je getrouwd had.
'Het was een vervelend mannetje. Zich overal aan storen. Overal tegen opzien. Durfde niet naar buiten.'
Bert lacht, maar alsof iemand hem erbij knijpt. 'Ene keer was ik een vrij reëel denkend mens, andere keer een zwartkijker. Een hypochonder. Een heel vervelend mens. En gewoon paranoia. Totaal waardeloos.'
Natuurlijk kwam het huwelijk onder zware druk te staan. De eerste jaren zat hij onder de antidépressiva. 'Ze hebben een junk van me gemaakt. Een zombie. Ja, dat verwijt ik die dokters. Ik heb een paar jaar gewoon niet geleefd.' Maar Netty bleef overeind, gesteund door de kinderen, die toen nog thuis waren. Jacqueline net negentien en de tweeling van zestien. Netty ging het gevecht aan om hem van de pillen af te helpen.
Netty: 'Ik heb ze op 't laatst allemaal verstopt. 't Huis was dan vaak te klein. Maar als het echt helemaal niet meer ging, kreeg hij een pilletje.'
Verschrikkelijke jaren waren het. Ook voor de kinderen. Angst hadden ze voor Netty, die regelmatig moest *dotteren* en naar de trombosedienst, 'naar de vampieren', zoals ze met de nodige humor zegt. En zorg voor Bert, dat hij in zijn wanhoop domme dingen zou doen. Steun was er van de ANWB. Van Bureau Maatschappelijk Werk, van 't Sociaal Fonds. Een paar keer valt de naam van Tineke den Haan.
Netty: 'Ze hebben gezorgd dat we gezinshulp kregen. Ze hebben ook financieel geholpen. Ik ben blij dat ik nu de gelegenheid krijg om te zeggen hoe dankbaar we daarvoor zijn. Ze hebben ons geweldig bijgestaan.'

- Je familie liet je alleen, je vrienden kwamen niet meer. Jullie zijn helemaal op jezelf teruggeworpen?
Bert: 'Helemaal, absoluut. Maar voor het gezin is het goed geweest. We zijn sterker geworden met elkaar.'
Netty:'We zijn nu met z'n tweeën. De kinderen zijn de deur uit en kunnen niets meer doen. Maar ik zeg, jongens, het gaat fantastisch met ons. Je hoeft je om ons geen zorgen te maken. Ik ben harder geworden in een hoop dingen.'
Bert: 'Nog niet zo lang geleden had ik de gedachte, ik heb geen toekomst. Ik had ook de idee, als de kinderen de deur uit zijn, is mijn toekomst voorbij. Ik schaam me er nu ontzettend voor. Ik kan nog zo in huilen uitbarsten. Ja, ik denk er nu anders over. Dat heb ik opgestoken in de dagverpleging in Velp. Ik ga er nog iedere maand of veertien dagen heen om bij te tanken. Verder ben ik op mijn manier gelukkig. Ik heb een vrouw waar ik blij mee ben en ik praat niet meer over wat ik mis.'
Als ik hem vragend aankijk, wil hij er niet omheen draaien. Natuurlijk knaagt het. 'M'n leven is totaal veranderd. Ik was een technische jongen. Wat een garage niet kon vinden, spoorden wij bij technokeuring op. Dat geeft een enorme voldoening. Ja, dat was m'n beroepseer.'

- Maar je hebt een alternatief gevonden?
'Ja, ik heb m'n hobbies. 's Zomers m'n houtsnijwerk, hier achter in de schuur. Ik ben weer bezig met een Egyptisch paneel. En ik ben erg geïnteresseerd in maskers, Afrikaanse, Zuid-Amerikaanse,

van Inca's, van Azteken. Ik demonstreer op kunstmarkten, scholen, braderieën. 's Winters schrijf ik, verhalen, gedichten. Ik ben er een paar keer mee voor de radio geweest. Regionale Omroep Gelderland. Er zijn gedichten van mij voorgelezen in verschillende programma's, o.a. in *Candle Light* van Jan van Veen. Enkele zijn ook in bundeltjes opgenomen, w.o. Ivoren toren.'

Ivoren toren

Vaak trekken de mensen zich terug
om zichzelf zo warmte te geven,
terwijl ze eigenlijk sterk verlangen
om alles met een ander te beleven.

Ze willen bij die ander schuilen,
zich overgeven in groot geluk,
al is het soms maar voor heel even,
want die eenzaamheid maakt ze
stuk.

Hun angst om aandacht te vragen,
houdt ze in een wurggreep beet,
en al zijn ze zichzelf gaan haten,
hun ivoren toren is als een doodskleed.

We gaan naar boven, waar de slaapkamers zijn veranderd in hobbyruimten. Eerst kijken we bij Netty. Het staat er vol poppen. Kostelijke poppen, een vervolg op haar ambitie van knippen en naaien en waarmee zij haar eigen plek op kunstmarkten en braderieën heeft veroverd. Dan stappen we Bert's heiligdom binnen. De collectie maskers, die ons daar aanstaart, blijkt slechts een staalkaart van zijn totale produktie. Een trap hoger draagt de zolder een kolossale last aan gesneden maskers en beelden, die me doet denken aan het *Mahogany-centrum* van Port-au-Prince op Haïti. Ze wekken de schijn ook van zo'n ver zwart eiland te komen of van andere tropische streken. Maar ze zijn gesneden, gebeeldhouwd door de 'neger van Huissen', zoals ze Bert in het Betuwse dorp zijn gaan noemen.

Namaak dus, waag ik wat spottend.
'Zoals je wilt. Maar ook echt, en van eerlijk oud hout. Ik werk met gutsen, steekbeitels en houten hamer. Nee, ik gebruik in principe geen elektrisch of gemechaniseerd gereedschap. Ik probeer te benaderen zoals de mensen het in Afrika, Zuid-Amerika of Egypte doen of zouden hebben gedaan.'
Zestien jaar geleden is hij ermee begonnen. Aangespoord door Netty, toen een ongelukje met z'n racefiets hem tot langdurige immobiliteit dwong. 'Ik verveelde me te pletter.'
'Ga maar eens van die beeldjes maken, die we in het Afrikamuseum hebben gezien,' sloeg ze voor. Die eerste beeldjes haalt hij te voorschijn. Primitieve figuurtjes, meer aapjes dan mensen en glazen oogjes. 'Zoiets zou ik nooit meer maken.' Veel tijd stopte hij in die jaren

(Lees verder op pagina 11)

En dan ben je ineens 'oud'

Op een dag neem je afscheid. Van je werk, je collega's en de omgeving waarin je leven zich grotendeels afspeelde. Dan moet je aan dat leven ineens een andere draai geven. Andere dagindeling, ander werk, andere mensen om je heen. 'Effe wennen hè?'
De eerste tijd heb je dat Zwitserleven gevoel. Heerlijk! Iedere dag is een vakantiedag. Dat duurt drie maanden. Dan moet je oppassen dat je je niet te pletter verveelt. Ga je weer tennissen, ga je bridgen, cursusjes volgen. Lekker druk, creatief bezig zijn. 'Ze is nooit thuis, die neemt het ervan,' zegt de omgeving. Je mompelt maar terug, dat je niet begrijpt hoe je voorheen nog tijd had om naar je werk te gaan. Maar je leven is wel drastisch veranderd. De jonge mensen waarmee je hebt gewerkt zijn vervangen door mensen 'van je eigen leeftijd'. Naar je gevoel oude zeurpieten, zeveraars, betuttelaars, bemoeials. Sommigen praten alleen nog over hun kwalen en de vele medicijnen die ze moeten slikken. Maar je vergeet natuurlijk dat deze trekjes er ook bij jou insluipen. Dat je voor de jongeren van nu ook gewoon een 'oma' bent en dat je echt bij de derde generatie behoort als je hollend voor de net vertrekkende stadsbus de chauffeur hoort zeggen, 'doe maar rustig aan moeders, ik wacht wel.'

En dan ineens, op een dag, kom je binnen en tot de ontdekking dat je het zware karretje met boodschappen niet meer de trap op kunt dragen. Sta je vertwijfeld in het trappenhuis te hopen dat er ergens een deur opengaat en er een jongere buur de helpende hand reikt. Het is een signaal. Je gaat je opeens verdiepen in *woonvormen voor ouderen.* Je begint brochures aan te vragen. Want aan vormen geen gebrek. Maar is er wel een vorm waarin ik pas? Een *serviceflat?* Pas op voor het woord *Résidence.* Ik heb een redelijk pensioen, maar wil je zo'n flat, moet je eerst een bank beroven, of een huis te koop hebben van een ton of drie.
Een *woongroep?* Bewaar me. Zal er zo'n tante Pollewop tussen zitten, die je gaat vertellen dat het jouw beurt is om deze week voor acht personen te koken. Of dat jij volgende week de bonen moet plukken of de aardappels rooien. Nee, daar ben ik niet sociaal genoeg voor.
Een *bejaardenhuis* dan? Het woord alleen al maakt me misselijk.
Een *aanleunwoning?* Hoe verzinnen ze het. 't Woord is in mijn oude Van Dale van 1976 nog niets eens te vinden. Twee tantes heb ik die *aanleunen.* 'k Weet er alles van.

illustratie Jaap Jaspersen

Woonvormen voor ouderen

illustratie Wim Boost

Zorgcomplex
De bejaardenoorden, zoals we nu kennen, gaan in de toekomst verdwijnen. Ouderen, die dan niet zelfstandig kunnen blijven wonen, zijn aangewezen op een verpleeghuis of een zgn. woonzorgcomplex. Dat houdt in: een eigen appartement en zorg naar behoefte. Toelating alleen op medische indicatie, zoals nu geldt voor een verpleeghuis.

Ouderenwoningen
In gemeentelijke of particuliere (woningcorporaties) projecten. Meestal geïntegreerd in complexen voor alle leeftijden. Afmetingen doorgaans gering. Drempelloos, doorgangen dikwijls te smal voor rolstoelen.

Beschut wonen
Ook wel hofwoningen genoemd. Complexen met twee- of driekamer flats/appartementen, gemeenschappelijke ruimten (kantine, recreatiezaal, bibliotheek, hobbyruimte, in nieuwe complexen, een atrium). Met huismeester en alarmeringssysteem.

'Waar is je antieke dressoir tante Rie?'
'Weggedaan, kan niet in de kamer.'
'En de schommelstoel? En het bureau van oom Piet? Ook weg?'
'Ja.'
Geen wonder bij die Madurodam-afmetingen van zo'n 'woning'.
Maar er is wel een huismeester en wel een *intercom,* als je aan het juiste touwtje trekt. En als je in de keuken valt en je bent alleen thuis, kun je naar de kamer kruipen. Want daar hangt het touwtje, achter de TV. En je hebt ook een *piepgaatje* in de deur. Kun je kijken, wie er heeft aangebeld. Tenminste als je een keukentrapje bezit, want het gaatje zit hoog bovenin de deur.

Maar ja, wat wil ik dan? Ik wil misschien wel een schaap met vijf poten. Nou ja, mag het even? Ik wil niet voor mijn zuurverdiende geld in een kabouterhuisje gepropt worden. Ik wil geen 'hoogwaardige' materialen, ik wil wèl comfort. Een huiskamer van een normale (lees: vooroorlogse) afmeting, een ruime slaapkamer, een volledige badkamer en geen douchecel (het woord bezorgt je al claustrofobie!) en een kamer voor mijn eventuele logé's. Een alarminstallatie, aangesloten op een hulppost en een huismeester of conciërge voor calamiteiten. Dat alles voor een redelijke prijs, gelegen ver weg van de snelweg en dichtbij winkels en openbaar vervoer, in een wijk voor 55-plussers van een dorp of een stadje. En kom nou niet met het argument *getto,* want woonerven voor gezinnen met kinderen en flats van 22 verdiepingen met kilometerslange galerijen, zijn ook *getto's.* Maar het aller, aller belangrijkste is dat zo'n huis betaalbaar blijft voor ouderen met een modaal of iets boven-modaal inkomen. Geen koopwoning voor twee ton en ook geen huur van *f* 1200,- per maand.
Zoiets als in Amerika, waar zgn. *holiday cities* zijn ontstaan, compleet met clubhuis voor de bridge- of de brei- of de bingo-middagen, met sportvoorzieningen (en ze zijn *selfsupporting).* Of zoiets als het Engelse *Abbeyfield,* dat hier in Holland huizen bouwt voor alleenstaanden met alleen AOW of klein pensioen, die dreigen te vereenzamen. Zij bouwen zonder rijkshulp, wel met gemeentelijke subsidies en vooral met hulp van particuliere sponsors. Lijkt me ideaal voor 55-plussers, die van *privacy* houden, desnoods lid willen worden van een voor dat doel gevormde stichting. En word je dan tachtig of ouder, dan moet je lekker kunnen blijven wonen in je eigen comfortabele huis, temidden van buren die wel op elkaar letten. Ze zijn immers allemaal *over the hill.* Maar ja, dan zouden banken, projectontwikkelaars, bouwfondsen, makelaars, notarissen, etc. etc. hun prijskaartjes moeten voorzien van een oranje strip met *speciale aanbieding.* Maar dat is wellicht teveel gevraagd in een land waar de regering voorop loopt in het kaalplukken van ouderen en CDA-leider Brinkman al heeft gesuggereerd, dat er best op de AOW bezuinigd kan worden. Bejaardenzorg? Kom nou. Ja 'de bejaarden zullen ons een zorg zijn', zul je bedoelen. Mijn grootmoeder werd 95 jaar. Bij ons in huis. Ik moet er niet aan denken.

Puck de Rover

illustratie Jaap Jaspersen

Voorwaarden voor ouderenwoningen

* **Bouwkundige voorzieningen:** alle vertrekken op één niveau, ventilatie, raamsluitingen bedienbaar op maximaal 105 cm boven de vloer, thermostatische mengkraan in badkamer, badkamerdeur naar buiten draaiend, vanuit huiskamer zittend naar buiten kunnen kijken, keukenkastjes 45 cm boven het aanrechtblad.
* **Locatie:** openbaar vervoer op 400 m afstand, winkels op loopafstand, woning in woonbuurt met woon- en buurtverkeer, publieke voorzieningen als bank, apotheek, medisch-, wijk- en dienstencentrum, groen, ligging niet naast of tegenover objecten die lawaai, angst of onrust veroorzaken.
* **Sociale voorzieningen:** gemeenschappelijke ruimte(n) in het wooncomplex of in een nabijgelegen verzorgingstehuis.

Beschermd wonen
Kleinschalige woonvormen voor alleenstaande ouderen met gemeenschappelijke voorzieningen. O.m. particulier initiatief van Stichting Abbeyfield Nederland, Postbus 10263, 5000 JG Tilburg. Ervaringen in Roosendaal en Tilburg.

Begeleid wonen
Voor ouderen, die niet op zichzelf kunnen blijven. Woonhuis voor vijftal ouderen, die een eigen kamer huren en bijdragen in de gemeenschappelijke onkosten voor het huishouden. Zij krijgen daar 33 uur per week hulp van gezinszorg, regelmatig bezoek van wijkverpleegster, zonodig met ondersteuning van Sociaal Psycho Geriatrische Dienst. Vooralsnog experimenteel in Maastricht.

Aanleunwoningen
Behorend bij verzorgingstehuis, ook wel zorgwoningen genoemd. Ouderen wonen zelfstandig, maar krijgen verzorging (warm eten, huishoudelijke hulp) van het tehuis.

Groepswonen
Kleinschalige complexen voor beperkte groep ouderen, in meerderheid vaak vrouwen. Zij vormen van tevoren zelf de 'groep' van medebewoners. Men woont zelfstandig, maar biedt elkaar hulp en doet verschillende dingen samen (uitgaan, eens per week koffiedrinken, e.d.). Gemeenschappelijke ruimten en voorzieningen (o.a. kook- en wasgelegenheid). Goede ervaringen in o.m. Amsterdam en Hengelo.

Kangoeroewoningen
Als boven, maar dan gemengd met gezinsbewoning. Ervaringen in Almere en Haarlem/Schalkwijk.

Informatie
Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting, Postbus 1878, 3000 BW Rotterdam, tel. 010 - 413 09 35.
Wonen voor 50+ vrouwen. Onder vermelding 'De toekomst is nog in te halen' (= de titel) is een boek te bestellen bij Coördinatie-orgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties te Utrecht op gironummer 120 9312.

't is van belang

Deze rubriek met nieuws uit de media, van de overheid, uit de politiek, van ouderenbonden en het OVGO, kan voor u van belang zijn. Dankbaar zijn we als onze leden iets te melden hebben. Stuur het ons toe. Jan Korstjens

Langdurige verpleging pas als u uw eigen huis opeet

Het kabinet is van plan de eigen bijdrage voor langdurige verzorging en verpleging afhankelijk te maken van het eigen vermogen. Met andere woorden: 'Je bent wel verzekerd via de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Maar als je ziek of gebrekkig wordt en buitenshuis langdurig verzorgd en verpleegd wilt worden, moet je eerst je spaargelden opmaken en/of je eigen huis opeten. We nemen je desnoods alles af, tot op ƒ 5100,- na.' Ziedaar de jongste opvatting van de gepropageerde zorgzame samenleving.

illustratie Ouido van Driel

Tien organisaties van patiënten, consumenten en ouderen vinden dat dit plan van tafel moet. Zij hebben hun krachten gebundeld in het 'Comité Vermogenstoets: Nee' en inmiddels staatssecretaris Simons een petitie aangeboden. Daar nu ook de woordvoerders van het CDA (Lansink) en VVD (Terpstra) het idee van de hand wijzen, ziet het er naar uit dat de vermogenstoets geen kans van slagen heeft.
Omdat de staatssecretaris er 275 miljoen mee wilde binnenhalen, zal hij zich niet voetstoots gewonnen geven. Het OVGO, waarbij de VG-ANWB is aangesloten, wil nog wel meedenken en vindt dat je kunt denken aan het tegemoet komen in de kosten, maar dan niet eenzijdig via de voorgestelde vermogenstoets. Het eerder genoemde Comité vindt het onverteerbaar dat het kabinet 'zorginhoudelijke argumenten bij haar besluitvorming geen kans heeft gegeven.' Het kabinet legt bovendien eerdere uitspraken van de Kamer en adviezen van Ziekenfondsraad en Raad van State naast zich neer.
De tien organisaties, die 700.000 patiënten, betrokkenen en ouderen vertegenwoordigen, hebben hun bezwaren in vier stellingen samengevat.
* De vermogenstoets is in strijd met de beginselen van de sociale verzekeringen, zowel nationaal als internationaal.
* De vermogenstoets roept een onaanvaardbaar hoge drempel op voor het gebruik van de noodzakelijke zorg.
* De zelfstandigheid van verzorgden en verpleegden wordt door de vermogenstoets aangetast.
* De vermogenstoets moedigt ontwijkend gedrag aan en bestraft spaarzaamheid.

Verzekerde rechten
'Het gaat hier om een heel principiële zaak,' zegt mr. A.M. van Dusseldorp in *Pensioenbelangen*. 'Voor de AWBZ betaalt men premie naar inkomen en bovendien een eigen bijdrage, ook naar inkomen. Moet er daarnaast ook nog een eigen bijdrage naar vermogen komen? Dat zou volstrekt een novum in de sociale verzekering zijn. Men moet zich namelijk niet laten verleiden door het feit dat er voor de bejaardenoorden al een vermogenstoets bestaat. Daar gaat het niet om verzekerde rechten. Wie het niet betalen kan, krijgt aanvulling via de bijstand, dus uit gemeenschapsgeld. Het verpleeghuis is echter een AWBZ-voorziening, waarvoor men premieverplichtig verzekerd is en die men dan ook alleen krijgt op medische indicatie. De vergelijking gaat dus mank, maar Simons beroept zich er wel op. Hij wil het bejaardenoord ook onder de AWBZ brengen en redeneert nu, 'dan moet, vanwege gelijke behandeling, voor het verpleeghuis ook een vermogenstoets gelden.' Maar dat is de zaak omdraaien. Bejaardenoord naar de AWBZ? Dan is het geen bijstand meer. En dus wèg met de vermogenstoets.'

illustratie Stefan Verwey

Notarisadvies
Notaris-telefonen staan niet stil sinds de publicaties over de vermogenstoets. De Kon. Notariële Broederschap verwijst naar de brochure 'Uw vermogen en de oude dag', die op elk notariskantoor ligt. Een oriënterend gesprek bij een notaris van maximaal een half uur is gratis. Het is aan te bevelen uw vragen van tevoren op papier te zetten. De notaris moet u gratis over de kosten inlichten. De kosten voor het opstellen van een testament liggen vast: één testament kost, alles inbegrepen, ƒ 228; twee (echtparen) ƒ 398,16.

Belastingvrije voet verhoogd

De belastingvrije voet, het deel waarover geen belasting wordt betaald, wordt verhoogd tot ƒ 5565,- (was ƒ 5225,-). De gepensioneerden blijven voorlopig in onzekerheid over het percentage waarmee hun pensioenen voor 1993 zullen stijgen. Het overleg van kabinet met de sociale partners, werkgevers en vakbeweging, heeft geen centraal akkoord opgeleverd, evenmin een juist inzicht in de te verwachten loonstijging. Die zou bevroren worden op het inflatiecijfer van 2,5 procent.

foto Harry de Vré

Kamermeerderheid voelt voor verzorgingsverlof

De Unie KBO, de katholieke ouderenbond, heeft de Tweede Kamer een voorstel aangeboden voor recht op verzorgingsverlof. Dit zou via de AWBZ een werkende in staat moeten stellen een familielid, vriend of buur te verzorgen, die thuis wil sterven. Volgens de Unie KBO moet de uitkering voor de verzorger gedurende zes weken zijn gegarandeerd en zo hoog moeten zijn als een bijstandsuitkering.
De grote fracties in de Tweede Kamer hebben instemmend op dit voorstel gereageerd. Het CDA vraagt zich wel af of het te betalen is. De PvdA meent dat zo'n verzorgingsverlof zonodig in de CAO's geregeld zou kunnen worden. D'66 wijst erop dat er immers ook een zwangerschapsverlof bestaat. De VVD zegt al in 1984 op een verzorgingsverlof te hebben aangedrongen.

Wellicht extra heffing op AWBZ

Het voornemen van de regering ook ouderen per 1 januari 1994 premie te laten betalen voor de AAW, de Algemene Arbeidsongeschiktheids Wet waaruit speciale voorzieningen worden betaald, gaat wellicht niet door. Staatssecretaris Ter Veld heeft nu bedacht 65-plussers te laten meebetalen aan de kosten van de Algemene Nabestaandenwet en wel via een mogelijke verhoging van de AWBZ-premie.

OVGO heeft begroting rond zonder subsidie

Zoals eerder bericht is de vorig jaar door WVC aan het OVGO verleende subsidie ingetrokken. Overleg met WVC, kamerleden en de andere ouderenbonden heeft niet tot herstel geleid. Niettemin is het OVGO erin geslaagd de begroting voor 1993 sluitend te krijgen. De aangesloten verenigingen, w.o. de VG-ANWB, zijn namelijk, met uitzondering van twee kleine verenigingen, akkoord gegaan met een verhoging van de contributie. Die is voor 1993 vastgesteld op ƒ 3,50 per verenigingslid. Daar men het niettemin met ca. ƒ 5000,- minder moet doen, gaat het OVGO zich voor het komende jaar richten op kerntaken. De beleidsmedewerker kan in functie blijven, de huisvesting wordt aangepast. Met de voorgenomen bezuinigingen is de verdere toekomst echter niet verzekerd.

Korter werken bij gemeenten

Bij gemeenten en waterschappen kunnen oudere ambtenaren met ingang van 1 juni 1993 korter (32 uur per week) gaan werken met behoud van het volledige salaris. De regeling gaat gelden voor ambtenaren van 57 jaar met minstens tien dienstjaren. Zij behouden het recht om op 61-jarige leeftijd volledig met vut te gaan. De pensioenopbouw gaat gewoon door.

BIJ-zonderheden

Hoe men plotseling - in één dag - burgemeester kan worden, ondervond een bondsklant van kantoor IJmuiden. Hij meldde zich na zijn vakantie even aan het ANWB-kantoor om enige zaakjes te regelen.
Nee, zijn vakantie was niet vlekkeloos verlopen. In Spanje waren op het strand al zijn spullen gestolen, moest zijn vrouw naar de dokter voor een infectie en was hij zelf door een darmstoornis overvallen.
'Wat een geluk dat ik naar u geluisterd heb en een goede reisverzekering heb afgesloten. Mag ik een schadeformulier van u? En ik heb ook mijn reis- en kredietbrief moeten gebruiken.'
'Jammer, dat u zo'n pech hebt gehad,' betuigde de informatrice haar medeleven met zo'n onfortuinlijke reis.
'Dat is nog niet alles hoor. We hadden op het laatst zo'n haast om thuis te komen, dat ik in België te hard reed en op de valreep nog een bekeuring kreeg. Maar,' grinnikte hij, 'volgend jaar gaan we beslist in België op vakantie. Daar ben ik tenminste iemand.' Toen volgde het verhaal - en geen belgenmop. Op het proces-verbaal dat de Rijkswacht hem na de bekeuring overhandigde, stond achter 'beroep' ingevuld 'burgemeester van Velzen'.
'Ja, dat stond inderdaad op mijn rijbewijs, maar onder 'afgifte'.

PUCK

illustratie Mario Wijnvoord

Oo Wee Wee

Spaken

Lang geleden, toen het Gouwe-aquadukt nog gebouwd moest worden en de term file *nauwelijks in ons spraakgebruik was opgenomen, omdat* queue *teveel associaties met biljarten opriep, stond er op de bult van de A12 bij Waddinxveen een tankstation. Toevallig stond dit op een knooppunt van drie wegenwachtroutes en bezat het een voortreffelijke koffiepot waaraan de collega's zich van tijd tot tijd kwamen laven.*
De inspecteur had al zo vaak zijn personeel uit het pand gejaagd wegens onreglementair koffiedrinken, dat hij er moedeloos van was geworden en er maar in had berust. Hij had al eens de keerpunten van de routes verlegd, zodat er maar één gele BSA op het terrein zou staan waar de leden zich aan konden ergeren. Maar helpen deed het niet.
Ingeroeste wegenwachttradities laten zich niet wegpoetsen. De mannen haalden dus door om toch gedrieën klandestien koffie te kunnen drinken en wederzijdse ervaringen uit te wisselen. Zo was alles weer bij het oude en zo zou het blijven tot ze in het Wegenwacht-Walhalla opgenomen zouden worden.
Op zekere dag waren ze weer bijeen. Jan, een enorme vent die nog maar kort bij het korps was en altijd van alles had meegemaakt, voerde het hoogste woord. Hij beweerde dat hij minstens drie keer rond het pompeiland kon rijden met het zijspanwiel omhoog zonder daarbij de grond te raken. De anderen wilden dat huzarenstukje wel eens zien. Zij kenden immers de zwakke plekken van hun motorfiets. Jan werd dus flink opgejuind en de pomphouder stelde een prijs in het vooruitzicht als hij er vijf rondjes van kon maken. De opsnijder glunderde. Hij zou ze even een poepje laten ruiken. Hij trapte zijn dienstfiets aan en bracht met een rare slinger het zijspan omhoog. Waggelend kwam hij op het pompeiland af en zag zowaar kans het te ronden zonder de grond te raken.

Illustratie Jaap Jaspersen

Met slingerende bewegingen lukte het ook een tweede maal en zelfs een derde. De vierde ronde ging wat moeilijker, wat voornamelijk te wijten was aan de vreemde walsende bewegingen van het achterwiel, dat zichtbaar het gewicht van het zijspan moeilijk kon torsen. Met een rood aangelopen hoofd zette Jan de laatste ronde in en halverwege waren de rapen gaar. Met een angstaanjagend gekrijs en geknerp werden alle spaken uit de achternaaf getrokken en zeeg de BSA neer als een aangeschoten eend. Het grote scheefgetrokken gewicht was teveel geweest; het achterwiel lag er bijna plat onder.
'Jammer, geen prijs,' mompelde de pomphouder en ging weer naar binnen. De anderen gierden van de Schadenfreude. *Maar maatjes blijven maatjes. Toen de eerste schrik voorbij was en de ravage buiten het gezicht gezet, werd snel naar een motorgoeroe in Gouda gereden om nieuwe spaken te halen. Een paar uur later reed Jan weer. Met drie wielen op de grond.*

Tekst en tekening
Jaap Jaspersen

Herdruk

Toekomstperspectief
Het toekomstperspectief van het kabinet ziet er als volgt uit. Ouderen die zelfstandig wonen ontvangen net als nu zonodig huursubsidie. Hulp voor gezinszorg en kruiswerk wordt net als nu grotendeels vergoed door de AWBZ. Ouderen in woonzorgcomplexen - die in de toekomst zullen worden geëxploiteerd door woningbouwcorporaties - krijgen geen huursubsidie meer. De zorg wordt grotendeels bekostigd door de AWBZ, de woonkosten worden betaald uit een nieuwe aparte geldstroom waaraan WVC en Volkshuisvesting allebei bijdragen. Ze betalen een eigen bijdrage voor de zorg en een voor de woonlasten. Ouderen in verpleeghuizen (bekostigd door de AWBZ) betalen vergelijkbare eigen bijdragen.
De Volkskrant

Gelijke tred
De al of niet betaalbaarheid van de AOW is (immers) niet alleen afhankelijk van het aantal AOW-ers maar evenzeer van andere factoren. De voornaamste daarvan zijn de omvang van de beroepsbevolking en de ontwikkeling van hun brutoloon, want daar moet de premie voornamelijk vandaan komen. Zolang de ontwikkeling van de totale AOW-uitkering enerzijds en die van het totale brutoloon van de beroepsbevolking anderzijds nu maar gelijke tred houden, is er geen vuiltje aan de lucht.
Maandblad gepensioneerd spoor- en trampersoneel

Scenario 2005
Het blijkt dan dat er een tekort te verwachten valt van bijna 11.000 bedden in verpleeghuizen en van ruim 40.000 plaatsen in bejaardenoorden. Bijna 40.000 65-plussers zullen verstoken blijven van wijkverpleging en bijna 15.000 van gezinsverzorging.
LeefTijd

Pensioenfondsen minder belasten

De PvdA-fractie wil de vermogens van de pensioenfondsen minder zwaar belasten. De fractie is het met de fondsbesturen eens, dat het wegbelasten van de overschotten tot een buffer van ca. 18 procent, zoals voorgesteld door het vorige kabinet, een te geringe marge overlaat. Volgens het kamerlid Van Zijl zou die buffer met zeker 5 procent moeten worden verhoogd. Daarnaast zou nog een extra vermogen toegelaten moeten worden in ruil voor beleggingen in 'goede doelen', zoals de infrastructuur en het milieu.

Koken met Paul van der Meij

Goelasjsoep

Benodigdheden:
50 g boter, 200 g uien, 250 g in blokjes gesneden rundvlees van bv. de schouder, 8 g paprikapoeder, 10 g bloem, 1,3 l bouillon of 1,3 l water met 2 bouillonblokjes, 200 g aardappelen, ½ teentje knoflook, 2 g komijn, 3 kleine tomaten

Maak de uien schoon en snij ze in ringen. Schil de aardappelen en snij deze in blokjes. Snij de tomaten in 8 stukken. De knoflook fijn hakken. Doe nu boter in een kookpan en laat deze smelten. Nu de blokjes vlees en de uien toevoegen en ca. 15 min. bakken. Voeg dan paprikapoeder, zout, peper, komijn, knoflook en bloem toe en laat dit op een laag vuur ca. 7 min. garen. Doe de bouillon erbij en laat dit zachtjes koken tot het vlees gaar is (af en toe roeren). Is het zover dan de aardappelen en de tomaten erbij doen. Wanneer de aardappelen gaar zijn, is de soep klaar.

Geef er eventueel toast met geraspte kaas bij.

Gefrituurde scholfilets

Benodigdheden:
1 gefileerde schol, citroen. Voor het bierbeslag: van 1 flesje bier 250 g, 1 ei, 1 eetl. olie, zout. Voor de eiersalade: 3 eieren, 3 augurken, eetlepels mayonaise, 250 g krielaardappelen.

Roer het bier, bloem, ei, olie en iets zout tot een gladde dikke massa (iets bloem achterhouden). Kook de aardappeltjes met zout net gaar en giet ze af. Doe boter in een pan en bak ze goudbruin onder toevoeging van kerrie- en paprikapoeder en houd ze warm. Kook nu de eieren, vermengen met de augurkjes en de mayonaise.
Breng frituurvet of olie op een temp. van 170° Zout en peper de scholfilets en haal ze door het restant bloem en door het bierbeslag. Vervolgens aan beide zijden goudbruin bakken. Uit laten lekken en op een bord leggen. Wat plakjes citroen erop en opdienen met de gebakken aardappeltjes en de eiersalade.

Vanille bavarois

Benodigdheden:
½ l melk, 0,3 l slagroom, 2 eidooiers, 100 g suiker, 7 blaadjes gelatine, 1 vanillestokje.

Snij het vanillestokje over de lengte doormidden en kook dit met de melk. Als de melk kookt, het vuur laag draaien en 10 min. laten staan. Klop de eidooiers met de suiker tot een witte massa en voeg hier onder voortdurend roeren de kokende melk bij. Laat de gelatineblaadjes weken in koud water. Knijp ze daarna uit, doe ze bij de hele massa en zorg dat ze helemaal oplost. Haal nu het vanillestokje eruit en laat de massa afkoelen. Vervolgens de slagroom stijfkloppen en door de massa roeren (deze moet wel iets dik zijn). Doe de bavarois dan in natte vormpjes of een schaaltje en zet ze in de koelkast.
Om de bavarois uit de vormpjes te halen, houdt u ze even in warm water en stort ze dan uit op een bordje. Versier ze met fruit of chocolaadjes.

De dichtader van Bert Demont

(vervolg van pag. 5)

nog in zijn passie voor insecten, speciaal vleesetende. Hij zocht en ving ze zelf. Bijvoorbeeld op de Veluwe met potjes rottend gehakt. Kasten vol opgeprikte insecten had hij en ging er mee naar scholen om te vertellen over 't vliegend hert en andere bladsprietigen. 'Als alle jongens ben ik ooit begonnen met een aquarium. Maar dat had iedereen. Toen ik in Artis insecten had gezien, ben ik een insectarium begonnen. Dat had haast niemand.' Maar toen hij in 1982, 45 jaar jong, ziek werd, begon hij er benauwd van te dromen. Het signaal om met die griezels te stoppen en een andere bezigheid te vinden. Hij pakte zijn beitels weer op. Hij verzamelde afbeeldingen van Afrikaanse, Aziatische, Zuid-en Midden-amerikaanse beelden en maskers, bestudeerde beschrijvingen in boeken en tijdschriften en z'n gouden handen deden de rest. Ook zijn dichtader ging vloeien. 'Schrijf je gedachten eens op', hadden therapeuten in de dagverpleging gezegd. De eerste verhalen waren zwart en doortrokken van zelfbeklag. Maar hij groeide erin. 'Ik schrijf stukjes uit m'n leven. Daar geef ik op mijn manier een bepaald beeld van. Ik schrijf omdat ik wat kwijt wil. Ja, ook om het dan ergens onder te brengen, in de krant, de Nieuwe Koerier, de Arnhemse Courant. Verhalen en tientallen gedichten zijn gepubliceerd. Dat geeft me een bepaalde voldoening. En door het een komt het andere. Ik doe mee aan de culturele prijs van Gelderland. Qua niveau zou ik nooit kunnen winnen, maar ik doe mee. Dan kom je door de eerste schifting, word je uitgenodigd om je gedichten te komen voorlezen. Dan hoor je wel of niet bij de genomineerden, maar krijg je in elk geval een uitnodiging voor de slotavond. Dat was gisteravond in het Provinciehuis. Kom je in contact met soms bekende dichters. Zo heb ik een heel gesprek gehad met Jean Pierre Rawie.'

-Kun je zoiets aan? Gedichten voorlezen voor zo'n tweehonderd mensen? Je houtsnijwerk demonstreren op scholen en markten?
'Ik heb les gegeven op hobbyclubs. Dat gaat zes, zeven weken goed. Maar die mensen komen om me heen staan. 'Hoe moet dit, hoe moet dat?' En dan wordt het teveel, krijg ik weer een terugval. Op een kunstmarkt sta ik achter een kraam. Kom ik ik in gesprek met mensen. Maar dan staat wel die kraam er tussen. Je staat niet zelf tussen de mensen.'
Netty: 'Zo op het oog zeg je, ach man, jij hebt niks. Maar als hij thuis komt, is hij helemaal afgeknapt. Ook van een radiointerview komt hij thuis als een dweil. Als hij te ver doorgaat, hyperventilatie.'
Bert: 'Wat ik dan moet doen? De fiets pakken en een eind gaan fietsen. Of met de hond wandelen. Je moet een rustpunt vinden. En accepteren dat het zo is.'

Je hebt een boel verloren. Je werk, je vrienden, de sporten die je deed, het verenigingsleven. Maar - en ik bedoel het niet als een dooddoener - je hebt ook veel gewonnen. Of laat ik zeggen, veel teruggekregen.
'Wat ik echt gewonnen heb is, dat ik meer gevoel heb voor andere mensen. Ik ben minder oppervlakkig. Denk dieper na over de dingen. Ik ben echt een ander persoon geworden. Door de deuk die ik opgelopen heb ben ik een beter mens geworden. Ook beter voor Netty.'

Tekst en foto's Bram Roozendaal

Beestachtig cryptogram

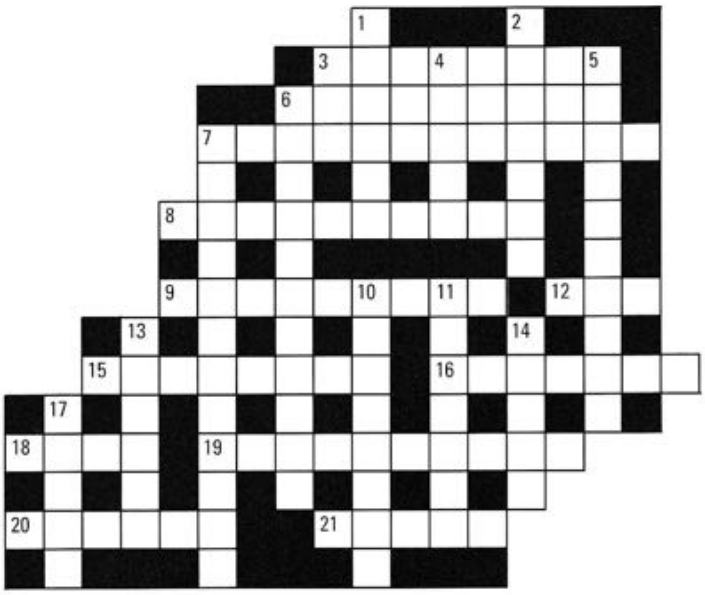

Horizontaal

3. Ruwmakend karakter van een edel dier
7. Paardenvijgen?
8. Aanwijzing waar een kikker moet zitten
9. De Belgische fietser heeft een vogel
12. Deze vogel praat ook terug
15. Het knaagdier verstaat zijn vak niet
16. Deze twee vogels hebben een eigen taal
18. Helpt dit dier tegen jeuk?
19. Dit zaadje van de geit is haast te verwaarlozen
20. Zorgt dit hondje voor brand?
21. Dit dier loopt over de weg

Vertikaal

1. Dit dier staat op de kaart om te lokken
2. Mantelkraag van een roofdier
4. Hond van een andere planeet
5. Daar wordt bovenstaande hond mee uitgelaten
6. Heeft de hond geen vacht?
7. Broedplaatsen op een schip?
10. Lompe beesten bij een schoonmaakbedrijf
11. Oostelijke vogeldrank
13. Een dierlijk hijswerktuig in de haven
14. Beestje in de boom?
17. Dit paard heeft in de zon gelegen

Oplossingen vóór 15 februari 1993 sturen naar mw. G.N. Borsje, Norenburg 237, 2591 AM Den Haag.

Oplossing 'prikkelende' puzzel

We waren er al bang voor. De puzzel van september heeft zelfs onze trouwste puzzelaars voor onoverkomenlijke moeilijkheden geplaatst. Om het maar direct te zeggen, er was maar één goede oplossing. De bolleboos was, jawel, de winnaar van de vorige keer, Jan Rolvink uit Den Haag. Van harte gelukgewenst.
Zijn en onze oplossing luidt als volgt:

1. sportfiets; **2.** telkenmale; **3.** eeuwfeest; **4.** karakterfout; **5.** eindbedrag; **6.** neteldoek; **7.** spotprent; **8.** calorimeter; **9.** hoongelach; **10.** etagère; **11.** rijmelaar; **12.** pianoleraar; **13.** evenredig; **14.** droogtrommel; **15.** ontgoocheling; **16.** ontvouwen; **17.** regenmantel; **18.** nagenoeg; **19.** edelingen; **20.** niemandsland; **21.** zweefvlieger; **22.** effecten; **23.** eierbriket.

Uit deze woorden vormen de eerste en de vierde letter van boven naar beneden het gezegde: steken scherpe doornen zeer, kwade tongen nog veel meer.

Buitenpost

Gegratineerde mosselen
Als rechtgeaarde nazaat van het Zeeuwse volk ben ik gek op mosselen. Dus zodra ik maar een recept zie dat enigszins afwijkt van de traditionele 'pan met dampende mosselen' en het bakje met azijn en peper, zoals bij ons thuis traditie was, dan sta ik al in de keuken.
Mijn complimenten voor Paul v.d. Meij, zijn 'gegratineerde mosselen' (BB september) waren heerlijk. Een lekkere fles Muscadet erbij en mijn avond kon niet meer stuk. Ik kijk altijd uit naar zijn rubriek en met mij vast wel meer leden. Ga zo door en hopelijk komen er nog meer leuke reacties.
Nog een tip voor alleenstaanden: wilt u dit recept eens maken en vindt u het voor één persoon te veel, koop dan bij een goede vishandel een zakje gekookte mosselen. Sausje maken, mosselen warmen en smullen!

Puck de Rover, Schiedam

Fonds voor woon-zorg-complexen

Staatssecretaris Heerma van Volkshuisvesting en minister d'Ancona van WVC gaan samen een fonds vormen, waaruit de zogenaamde woon-zorg-complexen moeten worden betaald. Het betreft hier aangepaste woningen voor zelfstandig wonende bejaarden, waarin de bewoner(s) de vereiste zorg kunnen krijgen. De gelden uit het fonds worden verdeeld over de provincies en de vier grote steden.

Afhankelijk van het budget bepalen die hoeveel zorgwoningen kunnen worden gebouwd. Onzeker is hoeveel beide ministeries in het fonds steken.

Ziekenfondsgrens weer omhoog

De ziekenfondsgrens gaat per 1 januari a.s. omhoog van 54.400 naar 56.560 gulden. Een en ander op basis van de gemiddelde loonstijging tussen augustus 1991 en augustus 1992.